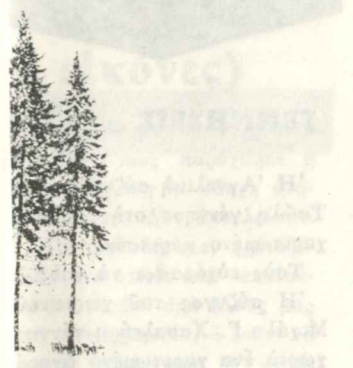

ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΩΝ
ΜΕΛΕΤΩΝ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

713

Ε Η ΜΕΛΕΤΗ ΚΗ ΕΣΤΙΑ

μίας ύστερα από πρό-
ιτητας και του 'Υπουρ-
ρηματοδότησε για το
γερσης της Μαθητικής
των 3.500.000 δραχμών.
μπατριώτης μας 'Υφυ-
ς Τσοβόλας.
κατοίκων της περιοχής
του.
ου 'Ιδρύματος Νεότη-
ι εργασίας της συντά-
άρχισουν οι εργασίες
στο χωριό μας.

ΝΤΑ ΙΕΝΑ ΝΝΕΝΑ Ιωαννίνων

απολαγμένα λοιπόν τα πα-
των περισσότερων χωρια-
ας οι οποίοι εξαναγκάζον-
ι πεζοπορούν άρκετά και ύ-
αμενείς καιρικές συνθήκες.

ι άφου έχει δοθεί βατότη-
κομμάτι αυτό του δρόμου
ς 'Υπηρεσίες της Νομαρχίας
ς, το ΚΤΕΛ 'Ιωαννίνων δεν
ι τα λεωφορεία του μέχρι
νοικία της Παναγίας (Γέ-
Μπαλοδήμο) των 'Αγνάντων
μίζουμε έχει ήσυχη τουλαχι-
οχρέωση.

ι τον Νομάρχη 'Ιωαννίνων
στίνη θα περιμέναμε μία ύ-
η απάντηση.

ΥΚΕΙΑΡΧΗ

αιδείας
'Αρτας

των, ή Πολιτεία όμως

επείκει το Λύκειο και
νάστο να μην έχουν Λυ-
και Γυμναστήριο;
γνωτίζω πέντε υπήφης
παιδαγωγού Παιδείας και
μάρχου 'Αρτας για την
η των κενών θέσεων.

ΙΕΛΦΟΤΗΤΑ

ύχων εγκάρδιων πολλών
της εν Κυρίω.

4.1.83
Μητροπολίτης 'Αρτης
ΙΓΝΑΝΤΙΟΣ

ς οι συμπατριώτες μας
ήτης Τσοβόλας 'Υφυ-
Οικονομικών και 'Αθαν-
; και 'Ελευθέριος Παπα-
υ Βουλευτές με έπιστο-
μας εύχονται χρόνια πολ-
ύτυχισμένο τον καινούργιο

ς εύχαριστούμε πολύ και
αντευχόμαστε για εύτυχισμένο
τον καινούργιο χρόνο 1983.

ΤΑΧ. ΤΕΛΟΣ ΚΑΤΕΒΑΝΘΗ

ΑΓΝΑΝΤΑΡΤΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΑΓΝΑΝΤΙΤΩΝ

ΕΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟ - ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 46 ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1981 ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ - ΑΝΑΞΑΓΟΡΑ 1 - ΤΗΛ. ΤΗΛ. 5221713

Η δημοερινή έκδοση αφιερώνεται στη μνήμη του ΚΩΣΤΑ ΑΓΝΑΝΤΗ

ΚΩΣΤΑΣ ΑΓΝΑΝΤΗΣ

1887 - 1967

Γεννήθηκε στην 'Αγναντα το έ-
τος 1887, γιός του Νάκου Παπα-
ποστόλη, δηλαδή γιός του παιδιού
του Παπαποστόλη. 'Αγνωστο εί-
ναι ποιο ήταν το επώνυμο του
Παπαποστόλη. Κατά τη σύνταξη
των μητρώων του χωριού μας,
μετά την απελευθέρωση το 1881,
ο άπογραφός των κατοίκων του,
δεν πολυκοιτίστηκε τότε, να το

δες, ακόμη και με τον ίδιο βαθμό
και το ίδιο πατρώνυμο. Τρέχα τώ-
ρα να το ξεκαθαρίσεις, για ποιόν
πρόκειται, διότι λεγόταν και γραφό-
ταν. Κι όταν επρόκειτο για κακό,
ή ψυχή σου πήγαινε στην Κούλου-
ρη! 'Ασε τώρα την είσπραξη συγ-
χαρητηρίων, όταν αυτά ανήκαν σ'
άλλον! Τήν απόφαση για την άλ-
λαγή του επωνύμου του, την πή-
ρε, όταν υπηρετούσε στη Θεσσα-
λία σά στρατιωτικός γιατρός. Κά-
ποιος συνάδελφός του, όνόματι
Σαράντης, του υπέδειξε για επών-
υμο το όνομα του χωριού του,
'Α γ ν - α ν τ - α - 'Α γ ν - α ν τ -
η ς. 'Ο μακαρίτης, αναζητού-
σε ένα διούλλαδο επώνυμο κι όχι
μακαρονίστικο. Και το πέτυχε. Με
την εξέλιξη που είχε στο στρατό,
σάν ύγειονομικός - Γενικός
'Α ρ χ ι - α τ ρ ο ς και με την
επίδοσή του στο 'Ιατρικό επάγγελ-
μα - 'Ο φ θ α λ μ ι α τ ρ ο ς
(με ειδικές σπουδές στο Παρίσι
κατά τα έτη 1923-1924), τιμή-
σε πραγματικά το χωριό του, το
όποιον και αγάπησε πολύ. Τό δι-

πλωμα του 'Ιατρού, το είχε πά-
ρει το έτος 1909 κι όταν κατε-
τάγη από στρατό, μονιμοποιήθηκε
με το βαθμό του 'Ανθυπιάτρου.
Δαπάναις του Κράτους, στάλθη
κε αργότερα στο Παρίσι, για με-
ταπτυχιακές σπουδές. 'Αποστρα-
τεύθηκε το έτος 1936 και μάλι-
στα, ύστερα από έντεκάμηνη φυλά-
κισή του, που τον κατεδίκασε το
Στρατοδικείο, γιατί υπηλύθυνε, κα-
τά το κίνημα του 1935, ύβριστι-
κή έπιστολή στον τότε Μέραρχο
'Ιωαννίνων. 'Ανεκλήθη από στρά-
τευμα κατά τον 'Ελληνο-ιταλικό πό-
λεμο του 1940-41 και συνταξιό-
δοτήθηκε με τον βαθμό του στρα-
τηγού του 'Υγειονομικού. Πέθανε
το έτος 1967.

Διεκρίθη σαν οφθαλμίατρος,
γιατί και ανακοινώσεις ακόμη έ-
καμε στις 'Οφθαλμολογικές 'Εται-
ρείες Παρισίων και 'Αθηνών και
γιατί, έδημοσίευσε περί τα δέκα
πέντε (15) άρθρα και μελετήμα-
τα σε Γαλλικά και 'Ελληνικά 'Ια-
τρικά περιοδικά.

Τήν πρώτη λογοτεχνική εμφά-
νισή του, έκαμε το έτος 1944, μ'
ένα διηγημά του που δημοσιεύτη-
κε στα «Η π ε ι ρ ω τ ι κ ή
γ ρ ά μ μ α τ α». Είχε όμως
δείξει από προηγουμένως, την
κλίση του προς τη δημοσιογραφία
και λογοτεχνία, κατά τα χρόνια
1912 και 'δωθε. 'Αρθρα του με
ποικίλο περιεχόμενο, είχαν δημο-
σιευτεί ως το 1922 σ' έφημερίδες
και περιοδικά. Μεταπολεμικά, συν-
εργαζόταν τακτικά, με το Γιαννιότι-
κο λογοτεχνικό περιοδικό «Η π ε ι
ρ ω τ ι κ ή 'Ε σ τ ι α». Το
έτος 1959 κυκλοφόρησε το μυθι-
στορήμά του «Μ α τ ω μ έ ν η
'Α ν ά σ τ α σ η» και το 1960
τη συλλογή διηγημάτων «Λ ο
γ ή ς - λ ο γ ι ώ ν», καθώς
και μια σύντομη 'Ιστορική μελέ-
τη με τον τίτλο «Η έ ν - α ρ χ η
τ ή ς 'Ε π α ν ά σ τ α σ η ς
το υ '21 Μ α κ ρ υ ν ό ρ ο ς
- Τ ζ ο υ μ έ ρ κ α».

Τό μυθιστόρημά του «'Α γ ν ή
Γ α λ α ν σ ι υ», στρέφεται γύ-
ρω από τη νοσηρή κατάσταση,
του ψυχικού κόσμου ενός νέου,
που καταλήγει στη φρενίτιδα.

Τό σημερινό μου άναγνώσμα
στην 'Εφημεριδούλα μας, αποτε-
λεί συνέχεια, των όσων γράψαμε,
με τον ίδιο πάλι τίτλο «Κ ω
σ τ α ς 'Α γ ν - α ν τ η ς» σε

προηγούμενο φύλλο της - Μάρ-
τιος 1981. Κάναμε τότε μία εί-
σαγωγή, τρόπον τινά, στο δημο-
σιευμένο «Τ ο υ ρ κ ο ι σ τ ή ν
Κ ο σ ο β ί σ τ α», για να έ-
πανελάβουμε αργότερα, δίνοντας
περισσότερες πληροφορίες από τη
ζωή του, ακόμη κι από το λογο-
τεχνικό έργο του. 'Εκπληρώνου-
με τώρα, όχι μόνο την έπιθυμία
μας, αλλά και την ύπόσχεση που
δώσαμε, να τον παρουσιάσουμε.

Όπως είμαστε σε θέση να γνω-
ρίζουμε, μπορούμε να πούμε, χω-
ρίς υπερβολή, πως η οικογένεια
Κώστα 'Αγνάντη, ήταν μία από
τις πιο επίλεκτες οικογένειες, της
πόλης των 'Ιωαννίνων. Σ' αυτό
συνέβαλε, όχι μόνο το άξίωμα
και το επάγγελμα του άρχηγού
της, αλλά και το πολιτιστικό κλη-
υπόβαθρο όλων των μελών της.
Και τα δυο παιδιά της, ή Ν α
δ ί ν α και ο Γ ι ά ν ν η ς
έχουν να επιδείξουν και μόρ-
φωση, αλλά και κοινωνική θέση έ-
πιζηλο. 'Εηάγγελμα άσκει μόνο ο
Γιάννης, ο όποιος και διαμένει μό-
νιμα στην 'Αθήνα. Είναι 'Ιατρός
'Ορθοπαιδικός, Διευθυντής σήμερα
της Β' 'Ορθοπαιδικής κλινικής του
Θεραπευτηρίου «Ε γ γ α γ γ ε
Λ ι σ μ ο ς». 'Ιατρός πάλι,
είναι και ή σύζυγός του, ή κ.

Νίκη, Παθολογοανατόμος - κυττα-
ρολόγος, 'Επιμελήτρια του Νοσο-
κομείου «'Α γ ι ο ς Σ ά θ
β α ς». 'Η Δ/ση του 'Ιατρείου
και των δυο, είναι - Λουκιανού
14 - Κολωνάκι, τηλ. 717454.

Σε γενικές γραμμές, θα μπο-
ρούσαμε ακόμη να πούμε, πως ο
Κώστας 'Αγνάντης, το επίλεκτο
αυτό τέκνο του χωριού μας, προ-
σέφερε πολλές υπηρεσίες, τόσο
κατά τον 'Ελληνοτουρκικό, όσο
και κατά τον 'Ελληνοβουλγαρικό
πόλεμο σαν γιατρός. Αυτό που το
'λεγε και ο μακαρίτης ο πατέρας
μου, που κι αυτός υπηρέτησε έ-
πίσης την πατρίδα σ' αυτούς τους
πολέμους και συγκεκριμένα με το
βαθμό του 'Εφέδρου 'Ανθυπολο-
χαγού στον δεύτερο πόλε-
μο. Είχε πολλά ψυχικά χαρίσμα-
τα, άνωτερότητα και προπαντός
άνθρωπιιά. 'Εκτελούσε με τό πα-
ραπάνω το καθήκον του και ου-
δέποτε έλύγισε σε πιέσεις και πα-
ρακλήσεις, απ' όπου δήποτε κι αν
προερχόταν αυτές. Για τον 'Α-
γνάντη, τον άρχίατρο, όλοι οι
στρατιώτες, ακόμη και οι βαθμο-
φόροι, ήσαν τό ίδιο. 'Ελεύθεροι
'Ιατρού, θα μπορούσαν να είναι
για την υπηρεσία τους, μόνον οι
πάσχοντες. Μπροστά στο καθήκον

(Συνέχεια στη 2η σελίδα)

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ

Κυκλοφορεί σε λίγες ή-
μέρες.

Είναι έξαιρετικό.

12 τετράχρωμες φωτο-
γραφίες απ' όλο το χωριό.

Όλοι πρέπει να το πά-
ρουμε.

Επαιξτε κι τους 'Αγναντίτες και τίποτε πα-
ράτερά. 'Εξω τα κόμματα από το

θετη σκέψη, δεν θα μπορέσει να
θεμελιωθεί, είτε από την πλευρά

φεύγει από τα πλαίσια της νομι-
(Συνέχεια στη 2η σελίδα)

στώ θερμώς επί τη ευγενεί απο-
στολή τούτου προς εμέ.

Ευχαριστούμε πολύ και
αντευχόμαστε για εύτυχισμένο
τον καινούργιο χρόνο 1983.

713

Ε Η ΜΕΛΕΤΗ ΚΗ ΕΣΤΙΑ

μίας ύστερα από π
ήτητας και του Υπο
ρηματοδότησε για
γερσης της Μαθητι
τών 3.500.000 δραχμ
μπατριώτης μας Υ
ς Τσοβόλας.
κατοίκων της περιοχ
του.

NTA
MENA
NNENA
lwavvivwv

των περισσότερων χιλιάδων όλοι οι Έσναγκοί ι πεζοπορούν άρκετά κί σμενείς καιρικές συνθήκ

ί άφοψ έχει δοθεί βατ κομμάτι αυτό του δρ ς Ύψηρεσίες της Νομα λ, τó ΚΤΕΑ Ίωαννίνων ι τó λεωφορείο του μ νιοκία της Παναγίας (Μολοδήμα) των Άγνάν μίζουμε έχει ήθικη του σρέωση.

τόν Νουάγκο Ίωανν

ΥΠΕΚΙΛΑΡΧ
Παιδείας
Αρτας
των, ή Πολιτεία δι
ΕΛΛ

...και να μην έχουν
...και Γυμναστήρχη;
...νωτέρω τίθενται υπό
...πουργού Παιδείας
...μάρχου "Αετός για τ
...η των κανών θέσεων.

ΔΕΛΦΟΤΗΤΟ

Μητροπολίτης Ἀρτης
ΙΓΝΑΝΤΙΟΣ

...ευχαριστούμε πολύ κα
...άντιευχόμαστε για εύτυχημέν
...τόν καινούργιο χρόνο 1983.

?

10

“Ο ΓΙΑΝΝ” ΤΖΟΥΜΕΡΚΑΣ,,

Επίκαιρο χρονικό από την προσάρτηση του 81

Υποστηρίζω ότι μερικούς δό-
τελα ξεχωριστούς τύπους, που
καμιά φορά ξεπετιούνται από
κάτι καλυδόνια, μες στις λό-
γα και την ερημιά, πρέπει να
βρίσκονται κάποιος να τους απο-
θανάτιζε με την πένα.

Από καιρό κι' εγώ, είχα βάσει
κατανοή να περιγράψω τον ήρωα
του σημερινού μου χρονικού, για-
τί μου είναι τόσο ζωντανή η θύμη-
σή του, σαν να τον βλέπω τώρα
δύο μιστά μου. Όμως απ' τα
εργατήρια του δέ θυμώονα παρὰ
μόνο κάτι μέρες άκρες. Έξωλου,
όσοι στο χωριό μου τὰ είχαν απο-
στηθείς όπως τὸ «Πάτερ ήμῶν»,
όλοι τους, ὁ ένας μετὰ τὸν άλλον,
έχουν από καιρό αποδημήσει
«πρὸς Κύριον» κι' έτσι ἡ ἐπιθυ-
μία μου τούτη ἔμεινε ἀνεκπλήρω-
τη.

Νά όμως πού ἡ τύχη τόφερε νὰ
ξανασυναντήσω τὸν τελευταῖο και-
ρὸ καὶ ὕστερα, ἀλήθεια ἀπὸ πολ-
λὲς ἀνασκαφές, τὸν ἐδῶ καὶ πρὶν
πενήντα χρόνια ἐνωματάρχη τότε
ἀστυνόμο τοῦ χωριοῦ μου Φώτη
Ζήρο καὶ σήμερα ἀπόστρατο Ἀντι-
στράτηγο, ἕναν ἀπ' τοὺς περὶ
μορφωμένους Ἀξιωματικούς τῆς
Χωροφυλακῆς. Κι' ἐγὼ δὲν ἔξω
πόσες δεκαετηρίδες εἴχαμε νὰ συ-
ναντηθοῦμε. Τρομάξαμε, μετὰ τὸ στα-
σιῶν, ν' ἀναγνωρίσει ὁ ένας τὸν
άλλον.

Τόσο εἴχαμε παρασανταλίσαι
ἀπ' τὴν... πολυκαρδία!

Εἴθεμα, λοιπὸν σωστὸ, εἴτανε
γιὰ μένα ὁ Στρατηγός. Θυμῶταν
τούτος ἀπὸ ὅλες τῆς αὐτοσχέ-
διες ἐκείνης ἀπαγγελίες πού, σὰν
τοὺς ἀρχαίους Ραφαλοῦς, ἀπάγ-
γελνε μετὰ στόμφο «ὁ μαρμαί» —
Γιάννης ὁ Τζουμέρκας, ὅταν τῷ
ἐδίναμε νὰ πειε δύο-τρία ποτήρια
οἶνουπνεύματος παραγομένου ἀπὸ
τὸ σπίτι του, καλαμαθιγμένου ἀπὸ
οἷστρον πατριωτικόν, ὅπως γρά-
φει ὁ Στρατηγός σ' ἕνα σημείω-
μα του πού τὸν παρεκάλεσα νὰ
μου καταχωρήσει ὅλες ἐκείνες τῆς
θήμερς του γιὰ τούτον. Θὰ τίς
ἀναγέρω περὶ παρακάτω.

«Οδοῦλια» λένε τὴν ἐλατοπλα-
γιά καὶ τὰ πεντέξαι ἐκεῖ χαμόσπιτα
πού βρίσκονται λίγο παραφῶ ἀπ'
τὰ καθαυτὸ χωριὸ Ἀγναντα. Ἐ-
κεῖ πρωταῖε τὸ φῶς ὁ Γιάννης
Γιαννοῦλας γύρω, καθὼς ὑπολογί-
ζω, στὰ 1855. Τὸ παραγκώμη
«Τζουμέρκας» τὸ πήρε μόνος του
πολὺ ἀργότερα σὰν γίνθηκε ἄντρας
καὶ ὡς τέτοιος ἔμεινε γνωστὸς,
σ' ὅλη τὴν περιφέρεια τοῦ Τζου-
μέρκου.

Εἴτανε θυμῶμαι μετρίου ἀνα-
στήματος, μᾶλλον κοντὸς, πλατυ-
πρόσωπος, ἀλλοιθῶρος λίγο καὶ
στὸ κεφάλι φόραγε ἕνα ἀπομεινά-
ρι ἀπὸ ἄλλοτε — ποτὲς κόκκινο
Τούρκικο φέσι τόσο λεγισμένο
γύρω στὴν ἀκρὴ, πού ἡ λέρα εἰδει-
χνε ἀπὸ μακρὰ σὰν γυαλιστερὴ
κορδέλλα. Καὶ τὸ φόραγε ἐφαρμο-
στὰ πολὺ πάνω στὸ κούτελό του.
Τὸ ἔχωνε βαθεῖα γιὰ νὰ σκεπάζει
καὶ τὴν ἀραιή φαλάκρα ποῦχε.
Ἐταῖ τοῦτο εἶχε πάρει μόνιμα,
θαρρεῖς ἀπὸ καλοῦπι, τὴν φόρμα
τῆς κορφοκεφαλῆς του.

Στὸ δρόμο περπατάγε ἀγρὰ καὶ
μ' ἀνοιχτὰ χάρδια τὰ πόδια, γιατί
ἐπασχε ὁ κακομοῖρος ἀπὸ τερά-
στιο κατέβασμα (βουβωνοκλή).
Γιὰ νὰ τὸ ἀποσκεπάζει φόραγε ἑ-
πιτοῦτο μιάν ἀσπρὴ μακρὰ που-
καμῖσα, πολὺ πλατειά. Ἀποπᾶνον
εἴτανε ντυμένος μετὰ μιά φλοκάτα
ἀπὸ ἐγχώριό μάλλινο σκουῖ, ἄ-
σπρη καὶ τούτη καὶ χαλαρὰ ζω-
μένη στὴ μέση του μ' ἕνα μαῦ-
ρο καταλερισμένο παλαιοῦναρο.

Τὴν ἐμφάνισή του στὸ χωριὸ
τὴν ἔκανε μόνον τῆς καλῆς μέρας.
Τῆς Κυριακῆς καὶ τῆς Γιορτῆς.

Ποτὲ μέρα καματερὴ. Καὶ πάντα
κρατώντας τὸ ραβδί του. Ἡ περ-
πασιά του εἴτανε σταθερὴ, ζωη-
ρὴ, ἐπιβλητικὴ, μ' ἄλλους λόγους
νταῖλτικη. Ἀξούριστος τῆς πλειό-
τερες φορὲς, μὰ τὰ μουστάκια
του πάντα σιδερωμένα, καλὰ στριμ-
μένα καὶ τὰ κράταγε τέτοια, ἀπα-
σχολώντας κάθε τόσο καὶ λιγάκι
τὰ τρία πρώτα δάχτυλα τοῦ
χειριοῦ του, πού τὰ σάλωνε κί-
δῶς κάποτε, γιὰ νὰ στέκονται ἀ-
σίκκα.

Ἡ ὁρμή του εἴτανε μᾶλλον σὰν
θλιμμένη, μελαγχολικὴ. Ἀμὰ ὁ-
μως ἔτσουζε ἕνα-δύο ρεαῖα, γι-
νόνταν εὐτὺς χαρούμενη. Μετὰ κα-
νὰ ἀκόμα ρακογυῖα ἔ, τότε δὲ
γινόνταν ἄλλος ἄνθρωπος. Τὸν ἔ-
βλεπε νὰ παίρνει ἕναν παλινκα-
ρίσιο καθαυτοῦ ἀέρα: Ὁρβὲς, ντε
ρεκομένος, λὲς κι' εἶχε καταπιεῖ
λοστό, ἄνοιγε ἀκόμα πλεῖστο
(ντιχαλωτὰ) τὰ πόδια, σήκωνε
σύγκαιρα τὴν ἄνω λῆρο γυμνὴν
πρὸς τὰ πίσω τὴν κεφαλὰ του
προτεινόντας καταμπερὲς τὰ γυ-
μνὰ δασεῖα του στῆθαια. Μετὰ
τὸ νὰ του χέρι τευτωμένο στὰ πλά-
για κράταγε λοξὰ τὸ ραβδί, πού
ἡ σιδερένια μύτη του στὴν κάτω
ἀκρὴ ἀκουμποῦσε δίπλα στὸ τσα-
ροῦχι. Μετὰ τὴν ἀπαλμὴ τοῦ ἄλ-
λουνοῦ χούφτιαζε στηριχτικὰ τὴ
μέση του.

Τότε περὶ εἴταν ἡ κατάλληλη
στιγμὴ. Κάποιος θὰ βρισκόταν νὰ
τοῦ εἰπεῖ:

— «Ἐλα Γιάνν' Τζουμέρκα, γιὰ
πὲς μας τὰ σύνορα τῆς συνθήκης
τοῦ Βερολίνου».

— Ἀχ, νὰ σὰς τὴν πῶ παι-
διά μ'. Κι' ἄρχιζε ἀναγγέλλοντας
μετὰ στόμφο.

«Ἐλασσόνα, Λεμπόδι, Κισάμι,
Γεωργίτσα καὶ Πριόνι, Τζᾶν Χορ
ταρά, Πάπυγκο καὶ Καλαμά, Ἐ-
πισκοπή, Ἀγ Σαράντα καὶ Κέ-
κυρα ντρίτα (1) τὸ σύνορο. Ὁ-
ταν ἔρθει τὸ Βασιλικὸ Διάταγμα,
θὰ ἔδῃτε τὸ Γιάνν' Τζουμέρκα
στὸν κόντικα (2) στὰ Μπιτλικά
γραμμένον μ' ἑκατὸν ἀγιοπαῖδια
(3), τὰ παιδιὰ μετὰ τὸ Γκρά, οἱ γε-
ρόντοι μετὰ τὸ ματαρά (4) θὰ πε-
ριλάβουν τὰ μέρη κατὰ τὴν συν-
θήκη τ' Βερολίνου. Ἀν ὁ Μισερ-
λῆς (5) σκάσῃ τὸ κεφάλι, πᾶν
ὁ Γιάνν' Τζουμέρκας πλάτη, κε-
φάλι χαίμαλι (6) τὸ Μισερλῆ, τ'
σημαῖα στὸν Καλαμά».

Ἀμὰ τέλειον γινόμινε τὸ πρό
σοπὸ τοῦ ἀπὸνα μικροκαμύγελο
ἄφατης ικανοποίησης!

Ὅσο κι' ἂν με κομικὸ κάπως
χαρᾶκτηρα παρουσιάζεται ἡ ῥήση
τούτῃ τοῦ Γιάνν' Τζουμέρκα, κρῖ-
νει ὡστόσο στὸ ὑπόβαθρό της ἕ-
ναν τρανὸ, ἕναν ἀνείπωτο πόνο.
Τὸ πικρὸ, μ' ἄλλα λόγια, παρὰ
πονο πού ἐνοῖσε τὸ Πανελλήνιο
τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ὅταν εἶδε νὰ
διαφεύδωνται οἱ ἐλπίδες ποῦχε
στηρεῖς στὸ συνέδριο τότε τοῦ
Βερολίνου. Διάφευση, πού κατὰ
μέγα μέρος ὀφείλεται στὴν κακο-
μεταχείριση τῶν ζητημάτων μας
ἀπὸ τὴν κυβέρνησή τοῦ τότε Ἑλ-
ληνικοῦ Βασιλείου.

Ἄλλ' ἂν τὴν πίκρα τούτῃ τὴ
νοῖστανε ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ὅμως
οἱ ἀντικρὸ τῶν Γιαννίνων Ἡπει-
ρώτες τῶν Τζουμέρκων τὴν αἰ-
σθάνθησαν ἀκόμα πλεῖστο, ὅταν
εἶδαν τὰ σύνορα νὰ μπαίνουν στὸν

Ἀραχθὸ κι' εἶσι τοῦτοι ν' ἀπο-
σπῶνται ἀπ' τὰ Γιάννινα τους.

Δὲ γινόνταν νὰ περάσει κατόπι
ἑνός ἀπ' τὰ Τζουμερκοχώρια καὶ
νὰ μὴν ἀνέβει εἰς τὸν Ἀγ Διὰ
τῶν Ραφταναίων, εἰς τὸ Περ-
στέρνι τῶν Καλαρυτιῶν, ν' ἀγναν-
τέψει ἀπὸ τὴν ἑλπίδα. Τὰ παι-
νέμενα Γιάννινα. Τὰ κατακαυμέ-
να Γιάννινα, πού καὶ μόνο ὅταν
τὰ πρόφεραν οἱ ἀντίκρυα ἰδίως
Τζουμερκοῦτες λαχάρει ἡ ψυχὴ
τοὺς ἀπ' τὸν καὶμὸ νὰ τὰ νοιῶ-
θουν ἀκόμα σπλάθα στὸν Τούρκο.
Γιὰ τὸντα εἶχαν γιὰ Πρωτεύου-
σά τους. Μετὰ τούτα συναλλάσσον-
ταν. Ἀπ' τὴ «Ζωσιμαία» τους
ἔπαιρναν τὰ φῶτα. Αὐτὰ εἴτανε
ὁ πνεύμονάς τους, ἡ καρδιά τους.
Αὐτὴ, ἡ μεγάλη Πολιτεία μετὰ
κάστρα της, ὁ θρόνος, ὁ Ἀλῆ-
πασᾶς μετὰ τὴν κυρὰ Βασιλική, ἡ
λίμνη της μετὰ τὴν κυρὰ Φροσύνη.
Τὸ νηρὶ μετὰ τὴν μεσαιωνικὰ Μονα-
στή τὸν ἀπόπου στὴν ἐποχὴ
τοῦ πνευματικοῦ σκοταδιοῦ κατὰ
πρῶτο ξεπήδησαν τὰ Ἑλληνικὰ
γράμματα καὶ διατηρήθηκε ἡ ἰδέα
τοῦ Γένους.

Τὴν πρωτοβουλία τότε γιὰ τὴ
διευθέτησιν τῆς διαφορᾶς ἀνάμεσα
τὴν Τουρκία καὶ τὴν Ἑλλάδα γιὰ
τὰ σύνορά τους πήρε ἡ Γερμανία.
Ὁ Βίσμαρκ ἀπὸ συμφώνου μετὰ τὴν
Ἀγγλία ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν Ρωσία
τούτῃ τὴν φροδ ἐνεργεῖ καὶ τὸν
Φλεβάρη τοῦ 1881 (τρία χρόνια
μετὰ τὴν ὑπογραφὴ τῆς συνθήκης
τοῦ Ἀγίου Στεφάνου) συγκαλεῖ
καινούργια συνδιάσκεψη στὴν
Κωνσταντινούπολη, ἡ ὁποία ἐχά-
ραζε κολοσθεμένα τὰ σύνορα ποῦ-
χε καθορίσει ἡ ἄλλη τοῦ Βερολί-
νου.

Ἡ ἀπόφασί της γίνεται δεκτὴ
καὶ ἀπὸ τὴν Τουρκία. Τὴ δέχτηκε
(τὶ νάκανε ὅπως εἶχαν ἐρθεῖ τὰ
πράγματα) καὶ ὁ Κομουνιστοῦρος.

Ἡ Ἑλλάδα ἔπαιρνε τὴ Θεσσα-
λία καὶ ἀπὸ τὴν Ἡπειρὸ τὴ στενὴ
λωρίδα ἀνατολικά τοῦ Ἀραχθοῦ
πού ἀποτέλεσε κατόπιν τὸν «Νο-
μὸν Ἀρτης». Ἐπαιρνε 12.500 τ.
χιλιμ. γῆς καὶ 285.000 πληθυ-
σμὸ, στὸ σύνολο.

Τὸν Ἰούλιο τοῦ ἰδίου ἔτους
1881 πραγματοποιήθηκε καὶ ἡ
προσάρτησή τους στὸ Ἑλληνικὸ
Βασίλειο.

Ἀς ξανάρθουμε τώρα στὰ κατὰ
«Ἰσχυρίζετο —γράφει ὁ Στρα-
τηγὸς Ζήρος— ὅτι ἦτο ἀπὸ τὰ
παλληκάρια τοῦ Καπετᾶν Ζιάκα
(7) καὶ ὅτι εἶχε φθάσει μετ' αὐ-
τοῦ, μαχόμενος κατὰ τῶν Τούρ-
κων, στὰ Βιτόλια. Διηγείτο μά-
λιστα καὶ τὸ ἔξης κατόρθωμά του:
ὅτι εἰς τὴν κορυφὴν ἑνὸς βουνοῦ
εἰς τὴν ὁποίαν ἐλημέριαζαν, ὁ κα-
πετᾶν Ζιάκας θέλων νὰ δοκιμάσει
τὴν δύναμιν καὶ τὴν δεξιότητα
τῶν παλληκάρων του περὶ τὸν
χειρισμὸν τῆς σπαθῆς (πάλας) τὰ
προσεκάλεσε νὰ παραβληθοῦν στὸ
κόψιμο μετὰ μὴν μόνο σπαθιά τοῦ
φαιτοῦ «φτέρη» καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ
περὶβάλε ὅλα τὰ παλληκάρια κό-
ψος δι' ἐπιδεξιὰς στροφῆς περὶ
ἐαυτὸν ἑκατὸ φτέρησι!».

Ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς, ὅπως
εἶναι γνωστὸν, πήρε καὶ κατέ-
λαβε τὴν Ἄρτα στίς 25 Ἰουνίου
1881 (7 Ἰουλίου Ν.Η.) ὅρα τὸς
σερραῖοις τὸ ἀπὸγευμα.

Ὁ Τουρκικὸς Στρατὸς ἄρχισε
ν' ἀποσύρεται ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς

Ἄρτας μείμιση μετὰ τὰ μεσάνυ-
χτα. Στίς τεσσερεσήμερις τὰ χα-
ράματα εἶχαν ἀποσυρθεῖ ἀπ' ὅλη
τὴν ὁροθετικὴ γραμμὴ.

Ὑστερ' ἀπὸ 83 ἡμέρες (16) 29
Σεπτεμβρίου) ἡμέρα Τετάρτη ἐπε-
σχέπονταν τὴν Ἄρτα ὁ ἀείμνη-
στος Βασιλεὺς μας Γεώργιος ὁ
Α' πραγματοποιώντας μιά περιο-
δεῖα στὴν προσαρτῶμένη Ἡπει-
ρωτικὴ λωρίδα κατὰ μήκος τῆς
καινούργιας ὁροθετικῆς γραμμῆς
τοῦ Ἀραχθοῦ καὶ Καλαρυτινοῦ
ποταμῶν.

Στοὺς ἀναγνώστες τοῦ παρόν-
τος συνιστοῦμε, ἂν θέλουν πλεῖ-
στερες καὶ λεπτομερεῖς πληροφο-
ρίες, νὰ διαβάσουν στὸ ἀξιόλογο
Ἀρτινὸ Περιοδικὸ «Σκουφᾶς»
τῆς Ἄρτας (Τόμος Β' τεύχῃ 17
—18 1961) δύο σχετικὰ ἐμπερι-
στατωμένα ἀρθρα, τὸ ἕνα τοῦ λαμ-
προῦ φιλόλογου Κώστα Διαμάν-
τη: «Τὸ πρῶτον ταξίδιον τοῦ
Βασιλέως Γεωργίου Α' εἰς τὴν
Ἄρταν» καὶ τὸ ἄλλο τοῦ ἐπίσης
διαλεχτοῦ καλλιεργητῆ τῶν γραμ-
μάτων Δικηγόρου Γιάννη Τσοῦ-
ταινου: «Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς
Ἄρτας ἀπὸ κείμενα τῆς ἐποχῆς».

Στὴν Ἄρτα ὁ Βασιλεὺς Γεώρ-
γιος Α' ἀναγκάστηκε νὰ παρατεῖ-
νει τὴν παραμονὴν του ἐπὶ πέντε
σχεδὸν ἡμέρες λόγῳ τῆς βροχῆς.
Στίς 12.30' ἀκριβῶς τὸ μεσημέρι
τῆς 21ης τοῦ Σεπτεμβρίου (4 Ὀ-
κτώβριος Ν.Η.) ξεκίνησε μετὰ τὴ
συνοδεία του γιὰ τὰ Τζουμέρκα
μετὰ πρῶτο σταθμὸ τὴν Καλεντινὴν.

Ἰσως ὁ ἀκούρατος ἐρευνητῆς
Κώστας Διαμάντης ψάχνοντας
στὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους
νὰ βρεῖ καὶ ἄλλο κανένα χειρό-
γραφο ἡμετέρας λόγῳ τῆς βροχῆς.
Στίς 12.30' ἀκριβῶς τὸ μεσημέρι
τῆς 21ης τοῦ Σεπτεμβρίου (4 Ὀ-
κτώβριος Ν.Η.) ξεκίνησε μετὰ τὴ
συνοδεία του γιὰ τὰ Τζουμέρκα
μετὰ πρῶτο σταθμὸ τὴν Καλεντινὴν.

Ἰσως ὁ ἀκούρατος ἐρευνητῆς
Κώστας Διαμάντης ψάχνοντας
στὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους
νὰ βρεῖ καὶ ἄλλο κανένα χειρό-
γραφο ἡμετέρας λόγῳ τῆς βροχῆς.
Στίς 12.30' ἀκριβῶς τὸ μεσημέρι
τῆς 21ης τοῦ Σεπτεμβρίου (4 Ὀ-
κτώβριος Ν.Η.) ξεκίνησε μετὰ τὴ
συνοδεία του γιὰ τὰ Τζουμέρκα
μετὰ πρῶτο σταθμὸ τὴν Καλεντινὴν.

Πάντως εἶναι γεγονός, τὸ ἔβ-
ρουμε ὅλοι στὰ Τζουμέρκα, (8)
ὅτι ὁ Βασιλεὺς πέρασε πρῶτα ἀ-
πὸ τὰ Σχωρτέσσα (τώρα Καταρ-
εῖτης) ὅπου καὶ διανυκτέρευσε
στὸ Μοναστήρι τῆς Ἀγίας Αἰκα-
τερίνης. Τὴν ἄλλη ἡμέρα ἀφου ἄ-
ποθαύμασε τὸν καταρράχτη «Σο-
πιωτὸ» (9) πέρασε ἀπὸ τὰ Ἀγναν-
τα καὶ κατόπι μετὰ δύο ὥρων πο-
ρεῖα μετὰ τὸ ἄλλο ἐφτασε στὴν
Πράμαντα, ὅπου καὶ κατέλυσε
στὸ σπίτι τοῦ Κ. Σκάρλου.

Στὸ χωριὸ «Πράμαντα» ἐξασκοῦ
σε τὴν Γενική ὁ πρῶτος, στὰ
Τζουμέρκα γενικά, ἐπιστήμων
«Γιατρός», διπλωματοῦχος τοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Δημή-
τριος Σκάρλος, Γέννημα καὶ θῆμι
μα τῆς Πράμαντας. Ὅταν σὺν τη-
ματίστησαν τὰ ἀνταρτικὰ στήθη
ἂν καὶ κοινὸς ἐργατέλειε τὰ
φουτηρικὰ ἐξώλια καὶ ἔγινε ἀν-
τάρτης στὸ Σῶμα τοῦ Κωνσταντῆ
Κωπικά τοῦ ἀναφέραμε πρὶν πα-
ροπάνω.

Στὸν πνευματικὸν πολίτη τῆς
Ἄρτας κ. Νίκο Καλλιῆ ὀφείλω
τὴν κατωτέρω μικρὴ περιγραφή
τὴν ὁποίαν πήρε αὐτοῦς στὴ Βί-
βλιοθήκη τῆς Βουλῆς ἀπὸ τὴν ἐ-
φημερίδα «Ἀλὼν» τῆς ἐποχῆς:
Στίς 23 Σεπτεμβρίου, γράφει,
ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Α' ἔφτα-
σεν εἰς Πράμαντα (ὅπου ὅπως ἀ-
ναφέραμε κατέλυσε στὸ σπίτι τοῦ
Κωνσταντῆ Σκάρλου, πατέρα τοῦ
Γιατροῦ) καὶ ἔκει «ἡ Ἑλένη Κ.
Σκάρλου ὀπαδὲς παιδίον προσέ-
φερε τῷ Βασιλεῖ στέφανον ἐκ βα-
σιλικῆς (10) εἰπούσα τὰ ἔξης:

Καλῶς ὠρίσατε Βασιλεῦ. Ὁ Θεὸς
νὰ διαφυλάττῃ τὴν ἡμᾶς. Προση-
γεύσε δὲ τὸν Βασιλέα ὁ Δ. Σκάρ-
λος, διδάκτωρ τῆς ἱερα-
κῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἑαυτοῦ
καὶ κατέλυσε, προγευματικῶς
κεῖ, ὅπου καὶ τὸν προσεφώνη-
σε ὁ Σκάρλος εἰπὼν ἐν ἄλλῃ
«...Καὶ οἱ ὑπὸ τὰ Κυμέρια (11)
ἔρη καὶ τὸν γρηαῖον Πίνδαρον
κοῦντες, τοὺς δαχτύλους τοῦ
προτιμήσαντες μᾶλλον ἢ τὸν
βαρβάρων καὶ ἀλλοδαπῶν ἔ-
καὶ προαιωνίως ποθοῦντες τὴν ἐ-
λογημένην Ἑνωσιν, κατὰ τὴν ἡ-
μερὴν ἡμέραν ὁμοῦν Σὲ ἀπο-
δεχόμεθα...».

Ὁ Γεώργιος δὲν θὰ πέρασε
τε σίγουρα ἀπομεινὰ ἀπὸ τὴν ἡ-
μερᾶν (12). Θὰ τὸ ἀκούσαμε
τὸ ἔξωκε οἱ γεωργνότεροι. Ὁ
δρόμος τότε ἀπὸ Σχωρτέσσα
πρὸς Πράμαντα καὶ πολὺ ἀγρῶ-
ρα (μέχρι τοῦ 1900) περνοῦσε
λότερα ἀπὸ τὸ χωριὸ, στὴν πα-
ρὴ τῆς συνοικίας «Πανανῶν»
Περνοῦσε ὁμοῦ ἀπὸ τὰ «Θαῶ-
λια» λίγα μέτρα πρὶν πᾶν
τὸ χαμόσπιτο τοῦ «Γιάνν' Τζου-
μέρκα». Κι' ἐκεῖ, μολόγας, στα-
μάτησε τὸ «Βασιλεῦ μετὰ τὴν
λουθία του».

Ἄλλ' ἂς ἀφήσουμε καλλιτε-
ρὰ μᾶς τὰ εἰπεῖ ὁ Στρατηγὸς Ζή-
ρος. Τὸν θυμᾶται δέδαια καὶ
γράφον πολὺ καλὰ ὅταν τὰ διη-
γῶνται —καὶ μετὰ τί κομπαιδῶν—
σταμάτησε τὸν Γεώργιος. Μὰ πᾶ-
ντως ἔ' ἀμείβασε καὶ τὰ ἀπὸ
γελνε στερεότυπα πάντα τὰ ἑκα-
κόπως εἴπαμε στὴν ἀρχή, δὲν τὰ
θυμῶμαι.

Γράφει λοιπὸν, ὁ Στρατηγός:
«...Ἀλλοτε διηγείτο ὅτι ὁ Βα-
σιλεὺς Γεώργιος ὁ Α' συνοδεύ-
μενος ἀπὸ πολλῶν ἀξιωματικῶν
ἐφίππων (τοὺς ἔλεγε «Ἀλῆ-
δες» (13) ἔφθασαν εἰς Ἀγναντα
εὐθὺς μετὰ τὴν προσάρτησιν
τὴν Ἑλλάδα τοῦ Νομοῦ Ἀρ-
τῆς τὸν ἐπληροῦσε καὶ ἤρασε
καλινόους τοῦ ἴππου του. Ἐπὶ
λόγο —μᾶς ἔλεγε— ἐξαφανίσθη
ψῶς τὸ κεφάλι τοῦ ἀπὸτομα
τῆ γῆ μὲ πιδμαῖ (14).

Ἐβγαλα τὸ φέσι μου καὶ τὴ
ἡρώτα:

—Γιατὶ ἦρθε ἐδῶ Μεγαλειό-
τατε;

—Ἡρθα παιδί μου νὰ ἴδω
μέρη ποῦ πήρα.

—Ἀπ' τί πήρες Μεγαλειότατε;
Ἐδῶ εἶναι ὅλο ῥίπες (15) καὶ
κουμαριές, δρέχει ὁ Θεός, πᾶν
ναι τὸ χῶμα, τὸ πάει στὴν ἔ-
τα καὶ ἀφαινοῦνε μ' αὐτὸ τὴν
Ἄρτινὸν λίμπερ καὶ λήρη
δράζουν τὰ φασούλια. Τὸν γὰρ
εἶπο τὸν τόπο δὲν τὸν πήρες;

—Ποῖος εἶναι ὁ γαλῶρος ὁ
ποῖος; —μ' ἀπάντησε ὁ Βασι-
λεὺς.

—Ὁ γαλῶρος ὁποῖος; Ὁ γαλ-
ῶρος ὁ πότος εἶναι ὁ κάμπος
Ἄρτας, ὁ κάμπος τῆς Πράμα-
ντας, τὸ Φανάρι, τὸ Κανάρη (16).
Κοῦρεντα, Κατσανοχώρια, Ζα-
χόρια, Λακκοχώρια (17).

—Θὰ τὰ πάρω κι' αὐτὰ —
εἶπε ὁ Βασιλεὺς.

—Νὰ σὲ ἴδω, Μεγαλειότατε!
Ὅτι θὰ τὸν σταμάτησε τὸ Βα-
σιλεῦ καὶ τὸν χαιρετήσε εἶναι
στὸ. Ὅτι ὁμοῦ ὁ διάλογος, ὅτι
ὄχι ὀλίγετα φτευστός, τὸν
στο παραφουσκωμένον ἀπὸ
λίμνη μ' αὐτὸ ἔπληρ φτεῦ-
σος εἶναι σωστό.

Τέτοιος τύπος εἴτανε, ὅτι
σχωρῶς τὸν, ὁ χωριανὸς μὴ
βάλλῃται ν' ἀποθανάτιση. Ὅ-
στε ἀπὸ χρόνια ξαναῖται
χωριὸ μου δὲν τὸν ἔβλε-
ψα. Εἶχε ἀναπαύει γιὰ
κάτω ἀπ' τὸ πνευτικὸ χῶμα
γενετήρας. «Χοῖς εἰ καὶ ἐγὼ
ἀπελευθεῖται».